

УДК 338.439.4

УПРАВЛІННЯ ЯКІСТЮ ПРОДУКЦІЇ В АГРОБІЗНЕСІ

О.Д. Костюк, кандидат економічних наук

Проаналізовано проблеми та завдання управління якістю сільськогосподарської продукції, а також взаємозв'язок якості, стандартизації та сертифікації, обґрунтовано необхідність їх впровадження на вітчизняних підприємствах на сучасному етапі розвитку з метою налагодження випуску продукції європейського рівня якості.

Управління, якість, продукція, виробництво, система, контроль, споживач.

Високий рівень якості вітчизняної аграрної продукції є головною умовою її виходу на світовий ринок, а також членства в СОТ та інтеграції до Європейського Союзу. Дотримання українськими виробниками міжна-

родних вимог до якості продукції та управління якістю дозволить їм стати рівноправними партнерами у світовому агропродовольчому товарообігу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідження теоретичних аспектів та практики управління якістю продукції висвітлені в працях вітчизняних і зарубіжних науковців: З. Аронова, В.І. Гіссіна, М. М. Ільчука, М.В. Калінчика, П.Я. Калити, М.І. Шаповала, У.Е. Демінга, К. Ісікави, Е. Кондо та інших учених. Однак ще багато теоретичних і практичних завдань управління якістю сільськогосподарської продукції залишаються невирішеними і потребують нових досліджень. Поняття якості складне і його забезпечення потребує об'єднання наукових сил, творчого потенціалу та практичного досвіду багатьох фахівців.

Мета дослідження – аналіз особливостей управління якістю в аграрному секторі та пошук резервів його удосконалення.

Виклад основного матеріалу. Проблема забезпечення і підвищення якості продукції актуальна для всіх країн. Вона є тривалою і безперервною. Науково-технічний прогрес обумовлює постійну заміну існуючих товарів на більш досконалі, зручніші, сучасніші. Але в будь-який час якість продукції повинна бути оптимальною, тобто, максимально задовольняти потреби споживачів при відносно мінімальних затратах на її досягнення. Рівень якості є надійним показником загального стану економіки.

Перспективний розвиток агропромислового виробництва в Україні передбачає розширення ринків збуту готової продукції, що зумовлює необхідність посилення контролю за її якістю та налагодження випуску продукції європейського рівня якості.

Підвищення продовольчої безпеки країни на основі прискорення темпів виробництва високоякісних продуктів харчування – запорука зростання життєвого рівня населення, збереження і охорони навколишнього природного середовища за рахунок раціонального використання природних ресурсів, підвищення конкурентоспроможності вітчизняного виробника і розширення його експортних можливостей.

Рівень якості продукції та послуг прямо і опосередковано впливає на забезпечення високого рівня життя. Купуючи якісну продукцію, українці отримують можливість задовольняти свої фізичні, культурні та інші потреби. З іншого боку, висока якість, забезпечуючи підвищення економіки і збільшуючи зайнятість населення, сприяє зростанню заробітної плати, соціального забезпечення та платоспроможного попиту.

Виробництво конкурентоспроможної та екологічно чистої продукції вимагає суттєвих змін характеру економічних відносин, удосконалення системи цін, дотацій, кредитів, оподаткування. При цьому економіко-правове регулювання у сфері забезпечення конкурентоспроможності продукції повинно бути спрямоване на формування механізму відповідальності за дотримання якісних і екологічних показників продукції згідно з діючими стандартами та на засадах державного контролю і захисту прав споживачів.

У вирішенні питань підвищення ефективності виробництва і реалізації продукції значну роль відіграє впровадження інноваційних розробок, пов'язаних з якістю продукції та ринком її збуту. Проблема забезпечення якості є особливо складною саме тому, що кожне підприємство, кожна організація повинні вирішувати їх самостійно, покладаючись, насамперед, на власну ініціативу, якісний менеджмент і професійність.

Членство в СОТ, стратегічний загальнодержавний курс на інтеграцію до ЄС ставлять перед виробником нові завдання. Одним з основних є необхідність дотримання всіх нормативних вимог, що висуваються до продукції не тільки на рівні національного законодавства, а й передбачені європейськими та міжнародними нормами. Ці вимоги стосуються, насамперед, якості і безпеки продукції, взаємозаміни і сумісності, вільного пересування товарів і послуг.

Висока якість сільськогосподарської продукції є важливим показником конкурентоспроможності аграрного підприємства, зростання життєвого рівня населення та засобом вирішення соціальних завдань.

В європейській науці сформувався новий напрям – екотрофологія, яка вивчає проблеми харчування населення та шляхи їх вирішення. Основні напрями дослідження екотрофологів стосуються екології виробництва продуктів харчування, якості і безпеки харчових продуктів, залежності між харчуванням та здоров'ям, сучасних методів досліджень харчової продукції, освітніх аспектів екології харчування [1].

Інтенсифікація сільськогосподарського виробництва в сучасних умовах конкуренції практично неможлива без постійного вдосконалення методів управління й пошуку резервів підвищення якості продукції.

Сільськогосподарська сировина проходить кілька етапів контролю:

- вхідний контроль з метою недопущення використання у виробництві сировини зі шкідливими домішками;
- дотримання вимог на виробництві, технологічний та лабораторний контроль;
- контроль умов зберігання і термінів реалізації харчових продуктів через заборону використання компонентів штучного походження для збільшення строків придатності продукції для споживання.

Просто виготовляти продукцію згідно зі стандартами та вимогами споживачів недостатньо для того, щоби бути «якісним» підприємством. Відповідно до принципів менеджменту якості, успішними вважаються ті організації, що забезпечують високий рівень задоволеності споживачів, власного персоналу, сприяють успіху постачальників та партнерів, допомагають у розв'язанні проблем суспільства і при цьому досягають довготривалих високих фінансових результатів. Для цього підприємство має швидко й адекватно реагувати на зовнішні зміни, безперервно відстежувати результати своєї діяльності й відповідно вдосконалюватися. Адже перемагає той, хто передбачив те, чого не передбачили його конкуренти [2].

Управління якістю не обмежується лише контролем за процесом виробництва товару та якістю виготовленої продукції. Застосування методів управління якістю поширюється на всі сфери діяльності підприємств: від досліджень та розробок до сервісного обслуговування.

Нині уявлення про якість засновані на принципі найповнішого виконання вимог і побажань споживача. І цей принцип повинен бути покладений в основу будь-якого виробу. Споживачем може бути окрема людина, підприємство, чи суспільство в цілому. У будь-якому випадку ці потреби пов'язані з властивостями людської особистості [3].

Сучасні системи управління якістю виробничих підприємств є важливим засобом конкурентного змагання – вони дають можливість оптимізувати ресурси, сприяють формуванню портфеля замовлень та залученню інвестицій.

Сучасне управління повинне відповідати таким вимогам:

- гнучкість та адаптивність до постійно мінливих умов ринку;
- націленість на скорочення матеріальних та енергетичних ресурсів;
- орієнтація на підвищення ролі інформаційних ресурсів;
- відповідальність управлінського персоналу разом з органами державної влади за соціальну стійкість як своїх колективів, так і регіону, на ринках якого вони функціонують.

У сучасних умовах переваги виробникові забезпечує система управління якістю, оскільки на зміну економічній конкуренції приходить конкуренція стратегій розвитку на основі систем забезпечення якості товарів та послуг. Впровадження систем управління якістю дозволяє чітко розмежувати функції виконавців, оперативно виявляти та усувати помилки та їх причини, збільшити зацікавленість працівників у результатах виконаної роботи.

Дієвими маркетинговими інструментами є впровадження на підприємствах систем управління якістю відповідно до міжнародних стандартів серії ISO 9000, управління навколишнім середовищем, концепція TQM, принципи бенчмаркінгу, реінженіринг, статистичні методи керування якістю тощо.

Дослідження показали, що стандартизація та сертифікація на відповідність міжнародним вимогам забезпечить вітчизняним товаровиробникам спрощення економічної інтеграції, гарантуватиме якість продукції для внутрішнього споживання та на зовнішньому ринку, підтримуватиме здорову конкуренцію між вітчизняними та зарубіжними товаровиробниками, захистить права споживачів і сприятиме вдосконаленню систем менеджменту на підприємствах.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Вирішення завдання покращення якості і безпеки продукції повинні стати пріоритетними напрямками діяльності кожного підрозділу підприємства. Досягти поставленої мети можна за рахунок планування розвитку, модернізації виробництва на основі використання маловідходних та безвідходних технологій, які забезпечують ресурсо- та енергозбереження. Системи якості, безпеки та екологічного менеджменту на підприємствах потребує постійного вдосконалення, регулювання та перегляду цілей і завдань, для чого необхідно визначити структуру процесів та документації, покращити умови роботи персоналу та мотивувати його до вдосконалення.

Список літератури

1. Власенко В. М. Екотрофологія – нова система гуманістичних знань / В.М. Власенко, Т.М. Димань, М.С. Ківа // Аграрні вісті. – 2004. – № 3. – С. 4–6.
2. Воронин Г. Освоение систем качества – путь на мировой рынок // Стандарты и качество. – 2011. – № 5–6. – С. 44–48.
3. Зінченко Т.О. Гармонізація стандартів продукції АПК до вимог ЄС / Т.О. Зінченко // Агроінком. – 2010. – № 1. – С.10–15.
4. Кисліцин В.О. Концепція управління якістю: етапи і перспективи / В.О. Кисліцин // Торгівля і ринок України: темат. зб наук. пр. – Вінниця. – 2008. – Вип.17, т.ІІІ. – С.162–168.
5. Ситніченко В.П. Тенденції якості у новому тисячолітті / В.П. Ситніченко // Стандартизація, сертифікація, якість. – 2000. – № 3. – С. 42–47.

Проанализированы проблемы и задачи управления качеством сельскохозяйственной продукции, а также взаимосвязь качества и стандартизации и сертификации, обоснована необходимость их внедрения на отечественных предприятиях на современном этапе их развития с целью налаживания выпуска продукции европейского уровня качества.

Управление, качество, продукция, производство, система, контроль, потребитель.

This paper analyzes problems and tasks of agricultural products quality management, and the relationship of quality and standardization and certification, justified the necessity of their implementation in domestic enterprises at the present stage of their development in order to establish European quality products manufacturing.

Management, quality, products, manufacturing, system, control, consumer.